

k. r. list do Prześwietnej Deputacji...

XVIII. 2. 823.

<http://rcin.org.pl>

L I S T

Do Przesławietney Deputacyi od Seymu do Re-
formy Rządu ustanowioney.

W Układzie pierwszych Rozdziałów o Sey-
mikach; upatruję odpowiedź przewiniają-
cych, przed Sądem Ziemskim i Grodzkim,
a Kancellarye Ziemskie i Grodzkie, mają po-
dawać do Prezydującego Regestra dwa, ie-
den Pretendentów, drugi obiekcyi, przestro-
gę moją, z tego powodu wynurzam P. Depu-
tacyi.

Wiadoma emulacya między Sądami
Ziemskimi i Grodzkimi, iż gdy nie była
pluralitas w Elekcyach, tylko *unanimitas* czy-
li *liberum Veto* zachowywane, po trzydzie-
ści i czterdzieści lat Ziemstwa wakowały,
było to Dziełem emulacyi Grodów, bo same
chciały mieć Panowanie, władzę, powagę i
zyski, a gdy w niektórych miejscach utrzymy-
wały się Ziemstwa: to znowu między niemi
i Grodami bywały dotąd zdarzane kollizye,
o przewencyą *fori*, Emulacye o wciąganie
Spraw przyjaznych &c liczne ztąd uciski O-
bywatelom mnożyły się, wszakże ieżeli docho-
dzenie Elekcyi Sędziów Ziemskich *per plu-
ralitatem* iest zaradzone, nie ma zapobieże-
nia inszym wymienionym zdroźnościom.

Zmierzam więc do tego, że na co ta wie-
łość Judykatur, i kadencyi, mimo powyż-

szych uwag napatrzyłem się, że wygnany ze Wsi zapozwał do Grodu o expulsya, Sądy Grodzkie dla funkcyi Poselskiej Sędzięgo spełzły. Pokrzywdzony, odstępuiąc od Grodu, pozwał do Ziemstwa, na następną kadencyą, tam powiedziano: że *causa preventa* w Grodzie nie moc w swym Sądzie zyskać *Judicatum*; na trzecią kadencyą Sędzia Grodzki zachorował: Sądy spełzły, wygnany został bez Sądu; to się mówi o jednym przypadku, ale i o innych wiele nie trudno.

Sądy Ziemskie też sprawy sędzą co i Grodzkie i wzajemnie, prócz spraw *cognitionis Iurium*, za co tedy ta niesforna mieszanina pozostać ma.

Zycząc zatem, aby Prześ: Deputacya uformowała Projekt połączenia Ziemstw z Grodami, i ustanowienia Sądu nieustannego w każdej Ziemi, tym lepiej gdyby na równą rozległość Kraju umiarkowanej. Upraszam Prześ: Deputacyi, ażebyście zastęp do takiego Projektu z Rozdziału o Seymikowaniu odmienić raczyli, a zamiast w Ziemstwie lub Grodzie, oraz podawania Registrów przez Kancellarye Ziemskie i Grodzkie, w których podstępne Ewikcyom nacyjściu ukrywają się faktury poprawić raczyli, co do *Forum*, przed Sądem w swej kolei opisać się mającym: a co do Kancellaryi że kancellarye miejscowe Regestra podawać mają; bo niepodobna: aby

większa część Posłujących do tey niezmię-
ła reformy.

Poznać może Przes: Deputacya, że niema
w tym zdaniu parcyalności, ale samo Dobro
Publiczne, kiedy przyczyna zawiści i niechę-
ci między Obywatelami tym sposobem uła-
twi się.

O samych Seymikach krótką uwagę chcę
przełożyć. Znam Ziemie i Woiewodztwa bar-
dzo liczne w Obywateli: w Wdztwie Lubel-
skim Ziemia Łukowska może przystawić kil-
ka Tysięcy Szlachty na Seymik; Podlaskie
trzy Ziemie, Mazowieckich Dziesięć po Ty-
siącu, Cztery i Pięć Tysięcy Szlachty liczą
na Seymikach.

Cnotliwy albo miernego majątku obrany
Poseł, utrzymując kilka Dni ucztę, podług
Projektu Przeswietney Deputacyi, za ieden
raz upadnie, majątny stratę poczuie. Rządny
zatem Obywatel będzie się usuwał od obrad,
które będą poruczone tym, co swego nieu-
miejąc cenić majątku, równie i w Publiczno-
ści gospodarować nie potrafią.

Naczytałem się różnych myśli, które do
Przes: Deputacyi dochodziły, między innemi
uważałem naydogodnieysze, iżby przez Pa-
rafie Delegaci na Seymik byli obierani, a ci
iako wybor umieliby się sprawić z kartkami
ad secreta vota. Lecz niech się Przes: Depu-
tacya zastanowi, owa liczba trzech czy czte-

rech Tysięcy Szlachty, czytać i pisać nieumiejących, iak te kartki oddawać będzie? kto dla nich napisze, i iak napisze? czyli podług woli Szlachcica, czy podług swey Intrygi? będziesz sekret wotowania? Y nie będziesz to niedołącznych wystawieniem na nienawiść, od tych co Wotów dla siebie nieotrzymują, albo czyli będzie zaradzeniem, aby cnota a nie intryga szła do wyboru?

Wstanowieniu Prawodactwa potrzeba przyjmować wszystkie zdania, roztrzasać je, a dopiero nieinteressowanym umysłem obierać szrodki naywięcey Publiczności dogodne. Na swoim zdaniu Prawodawca zasadzony uchybi maxym politycznych.

Nie do Was to stosowane Prześ: Deputacye, boście i swiatli i doswiadczeni Mężowie, wszelako iednak w wolnym Narodzie trudno będzie Wam o ieden raz dosiąc tego zaufania, abyście b. z roztrzasańia poprzedzającego od Publiczności, ogólnego Proiektu Waszego zyskiwali potwierdzenie.

Niech każdy szczegół idzie pod rozwałę: a dopiero zebrawszy wyiaśnione o nim zdania, gdy uważnym miarkowaniem udecydowanym zostanie, Seym dzisieyszy snadno i chętnie go przyjmie.

Mam honor z powinnym zostać uszanowaniem
Prześ: Deputacyi nayniższym sługą.
OBYWATEL

XVIII. 2. 823. <http://rcin.org.pl>

1588

X

XVIII-2-823